

QUEER LEGACY

Istorie și identități prin artă și cultură

CUPRINS

CINE SUNTEM /2

INTRODUCERE /4

ARTĂ ȘI CULTURĂ? /6

**TABACHERA CU SCORPION-O CĂLĂTORIE
VIZUALĂ INTR-UN ROMAN QUEER /8**

temele expoziției /14

artistx /16

vizitează expoziția în format digital /18

TRANSLUCID /24

LIBERTATE? /30

**QUEER LOVE: MUZEUL ISTORIEI ȘI CULTURII
QUEER /40**

**ALTE EVENIMENTE PE CARE LE-AM ORGA-
NIZAT/GĂZDUIT ÎN 2023 /44**

political dance floors /44

drag district /45

baba karam /46

kings&queens /47

cum traducem genul? /48

spații aparte /49

Materialul face parte din proiectul *Istoriei Invizibile*, finanțat cu 489,592 RON prin grantul oferit de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin EEA and Norway Grants.

CINE SUNTEM

Suntem o organizație LGBTQIA+ din Timișoara. Ne concentrăm activitățile și evenimentele în jurul a trei piloni: **educație, artă și cultură, și comunitate.**

Noi curatoriem, găzduim și producem *performance-uri culturale și artistice*, evenimente și activități care aduc comunitatea LGBTQIA+ și poveștile lor mai aproape de cetățenii și cetățenele din Timișoara, dar și de propria comunitate.

Creăm programe **educaționale** pentru persoane care nu fac parte din comunitatea LGBTQIA+ pe subiecte precum spații sigure, incluziune și ce înseamnă un să fii un/o bun/bună aliat/aliată.

Găzduim **evenimente comunitare** (pe tema educației, evenimente sociale sau artistice) și oferim servicii pentru comunitatea LGBTQIA+ din regiune.

Ascultăm și vedem povești queer în diversitatea lor. Știm că arta, cultura și educația sunt punți de comunicare și înțelegere între comunitatea noastră și aliați și că ele ajută să (ne) educăm și să (ne) înțelegem.

KATJA LEE ELIAD
Mother is dead, for ever and ever, 2004

INTRODUCERE

Dintr-o istorie din care constant iese la iveală ceva nou, cei mai buni naratori sunt aceia care au și trăit-o. Asta este, poate, cu atât mai adevărat atunci când ne uităm la istoria comunității LGBTQIA+, atât la scală globală, cât și în contextul din România.

Istoria globală a comunității LGBTQIA+ este una a rezilienței și a transformării. Dacă ne concentrăm pe istoria comunității din România, o narativă similară a rezilienței și a transformării poate fi observată; cu câteva nuanțe aparte, însă. De-a lungul istoriei, grupuri marginalizate incluzând și comunitatea LGBTQIA+, au făcut față unor provocări și acte de discriminare și opresiune care le-au limitat auto-determinarea. Poveștile lor au în comun un amalgam de factori socio-politici, culturali și economici.

În aceste pagini vorbim despre evenimentele anului 2023. Am transformat arhive, povești, cărți, picturi și stereotipuri într-un program extins cultural și artistic, menit să aducă comunitatea locală și comunitatea LGBTQIA+ mai aproape de o istorie nespusă.

ARTĂ ȘI CULTURĂ?

Arta și cultura servesc ca instrumente puternice care conturează și crează contexte pentru poveștile queer, funcționând, deci, ca amplificatoare pentru voci și narative marginalizate. Aceste forme de exprimare nu doar scot în evidență caricaturi societale, dar funcționează ca oglinzi care reflectă identități autentice și vulnerabilități.

Prin artă și cultură găsim răspunsuri la întrebări nerostite, suntem expuși/expuse la concepte și emoții nefamiliare și, într-un final, găsim punți care aduc oamenii mai aproape.

În contextul TM2023 (Timișoara Capitală Culturală Europeană), semnificația artei și a culturii în contextul exprimării narativelor queer capătă o valență aparte. Acest oraș dinamic, cu o istorie bogată și cu o comunitate diversă, oferă un context unic pentru ca identități și expresii să aibă spațiu să fie explorate (și) de privitor. Libertatea culturală și artistică din Timișoara devine, astfel, un catalist al dialogului și al barierelor sociale dărâmate.

TABACHERA CU SCORPION – O CĂLĂTORIE VIZUALĂ INTR-UN ROMAN QUEER

Călătoria imaginată curatorial printre ideile romanului *Scorpionul* (*Der Skorpion*), publicat în perioada interbelică de scriitoarea germană Anna Elisabet Weirauch (1887–1970), propune o incursiune subiectivă, inspirată pe alocuri de metoda hazardului obiectiv, într-un univers „lesbian” din alte timpuri și locuri, extins și actualizat pe mai multe planuri cu nuanțe din zilele noastre. Hazardul obiectiv a fost dezvoltat de suprarealiștii din anii ‘20 și ‘30 ca metodă creativă bazată pe întâlnirea aparent întâmplătoare cu o cauză externă, al cărei impact emoțional este atât de puternic, încât generează o pasiune arzătoare. În cazul expoziției de față, pasiunea pentru *Scorpion*, primul bildungsroman din istoria literaturii care urmărește devenirea unei lesbiene cisgender în Berlinul anilor ‘20, a fost cultivată de prietenia cu militantele lesbiene Suzette Robichon și Traude Bührmann. Pornind de la acest roman, care devine un punct de pornire în formularea unei perspective mai ample asupra imaginii lesbienei, cercetarea s-a dezvoltat informal, dialogic, constituindu-se într-un demers activist ce navighează printre narațiuni absente sau prea puțin cunoscute în spațiul nostru cultural.

Scriitoarea Anna Elisabet Weirauch se naște în 1887 la Galați, unde își petrece primii ani din viață. După ce rămâne orfană de tată, emigrează la Berlin în 1891. Trăiește în Germania tot restul vieții. După studii liceale de muzică și actorie, Weirauch își începe activitatea artistică ca membră a trupei de teatru Max Reinhardt din Berlin, unde joacă diferite roluri, punând în scenă și propriile texte. La teatru își descoperă vocația pentru scris. De la jumătatea anilor ‘20, artista fondează o familie lesbiană cu Helena Geisenhainer, alături de care va trăi până la moarte. Romanul *Scorpionul* a fost publicat în limba germană în 3 volume, în 1919, 1921 și 1931, și ulterior republicat în mai multe ediții. Narațiunea urmărește devenirea personajului principal, Mette, în relație cu societatea, intimitatea, masculinitatea feminină și identitatea lesbiană.

Instalează Reniform App din App Store / Google Play și scanează imaginea de pe afiș pentru a vedea animațiile și a asculta mai multe despre proiect.

Expoziția *Tabachera cu scorpion* – o călătorie vizuală într-un roman queer propune revizitarea acestei istorii într-un dialog queer-suprerealist cu arta contemporană, plasând experiența queer într-un continuum istoric. Secțiunea documentară cuprinde fragmente de istorie păstrate în colecția arhivei lesbiene Spinnboden din Berlin. Prin intermediul acestor documente este introdus universul lesbian din Germania epocii de la Weimar, o epocă de liberalizare care a transformat orașul într-o adevărată capitală queer, până la ascensiunea național-socialismului și la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial.

Atestat pentru prima oară în 1866, termenul „lesbiană” nu era folosit în interbelic, sensurile actuale fiind formulate de politicile identitare derivate din mișcarea pentru drepturile LGBT+. În timp ce sexologia din prima jumătate a secolului trecut operează cu termenul „homosexualitate masculină”, literatura scrisă de femei preferă cuvântul „prietenă”, atât în limba română, cât și în germană. Noțiunea de prietenie, definită ca “o relație afectivă și de cooperare între ființe umane care se caracterizează prin simpatie, respect, afinitate reciprocă” stă la baza oricărui tip de relaționare din spectrul lesbianismului. Expoziția noastră imaginează cultura lesbiană din perspectiva prieteniei – o prietenie care se opune construcțiilor heteronormative ale feminității și refuză să plaseze femeile într-o competiție

permanentă pentru atenția masculină. Solidaritatea, grija, iubirea, pasiunea sau relațiile sexuale între „femei” sunt înțelese ca gesturi radicale care perturbă ordinea patriarhală.

Montajul curatorial operează cu o înțelegere politică a termenului “lesbiană”, contestând deopotrivă hegemonia cisheteronormativității și simplificarea identităților. În lucrarea *Living a feminist life* (2017), teoreticiană Sara Ahmed afirmă că „identificarea ca lesbiană înseamnă să te îndrepti către femei, ceea ce, având în vedere sistemul în care trăim, presupune o îndepărtare activă și perpetuă de bărbați.” Prin intermediul artei contemporane, abordarea antiesențialistă inspirată de roman introduce vizitatorul într-un spațiu utopic ce dă glas unor subiectivități non-normative, lesbiene, trans, non-binare, feminine, feministe, queer. Gestul curatorial al excluderii simbolice a „bărbatului” din teritoriul imaginației lesbiene este un refuz al privirii masculine („male gaze”). Astfel, expoziția lasă loc unor subiectivități cel mai adesea fetișizate, permițându-le să-și afirme autenticitatea și propriile estetici.

După revoluția din noiembrie 1918, Berlinul interbelic, deși profund afectat de sărăcie, foamete, greve muncitorești și trauma războiului, s-a remarcat printr-o libertate intelectuală, artistică și de moravuri fără precedent. Încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, s-a militat pentru eliminarea din Codul Penal german a paragrafului 175, care criminaliza homosexualitatea, în paralel cu o muncă susținută de cercetare în domeniul sexologiei. Trilogia *Scorpionul* a apărut într-un moment de maximă efervescentă a culturii homoerotice, pe fondul liberalizării cenzurii, într-o atmosferă marcată de cercetările și activismul desfășurat de sexologul Magnus Hirschfeld (1868-1935), fondator al Institutului de Sexologie (Institut für Sexualwissenschaft) din Berlin. În 1914, Magnus Hirschfeld a publicat lucrarea de pionierat *Homosexualitatea bărbatului și a femeii* (*Die Homosexualität des Mannes und des Weibes*) pentru ca, ulterior, în cadrul institutului condus de el să fie organizate un număr însemnat de conferințe, proiecții de film și alte programe cu caracter educațional. Este vorba, astfel, de unul din momentele istorice de grație în care hegemonia heteronormativității a fost întreruptă de cercetări precum cele desfășurate de Institutului de Sexologie din Berlin sau, la o scară mai mică, de creații artistice și literare precum romanul *Scorpionul*.

Deși actele sexuale între persoane de același sex erau ilegale în anii '20 și numărul arestărilor și al actelor de violență la adresa gesturilor erotice considerate imorale a fost foarte ridicat, Berlinul interbelic a tolerat sau chiar permis o cantitate de cultură “proto queer” mai mare decât în alte părți. Aici, lesbianismul începuse să devină cât de cât vizibil. Spre exemplu, prima revistă lesbiană din lume, publicată în capitala germană între 1924 și 1933 și intitulată *Die Freundin – Das Ideale Freundschaftsblatt* (*Prietenă – Jurnalul ideal al prieteniei*) era distribuită într-un milion de exemplare. În acest context, romanul *Scorpionul* a fost bine primit, bucurându-se de o receptare favorabilă în presă și de o republicare ulterioară.

Nu sunt cunoscute ecouri ale acestei apariții în presa românească. Cu toate acestea, iubirea dintre femei nu era un subiect complet străin nici în România interbelică. Mai puțin scandalosă decât homosexualitatea masculină, literatura cu subiect lesboerotic apare în opera unor scriitoare ca Hortensia Papadat Bengescu (*Ciclul Halippilor*) sau Henriette Yvonne Stahl (*Între noapte și zi*). Narațiunile literare interbelice ale iubirii dintre femei se remarcă însă prin absența finalului fericit. Oare idealul poveștii de dragoste – „a fost odată ca niciodată... și au trăit fericiți până la adânci bătrâneți” – să fie de neimaginat pentru o familie lesbiană?

Referindu-se la Parisul anilor '30, un personaj al celebrei scriitoare franceze Colette, afirma: „Două femei care au hotărât să locuiască împreună, singure, nu sunt niciodată în siguranță. Totul le este permis, cu excepția liniștii.” (Le pur et l'impur, 1932).

Romanul Scorpionul și biografia scriitoarei Anna Elisabet Weirauch oferă un exemplu care, fără să nege violența specifică trăită de lesbiene, creează un spațiu pentru vindecare, pentru supraviețuire, pentru viață. În expoziția *Tabachera cu scorpion – o călătorie vizuală într-un roman queer*, lesbiana este reprezentată atât în ipostaze intime care privesc corpul și sexualitatea, pornind de la patologizare spre eliberare, vindecare, iubire, dorință, revoltă, furie, doliu, cât și în relație cu probleme specifice ale timpurilor noastre, comune cu luptele altor femei împotriva rasismului, antisemitismului sau pentru legalizarea muncii sexuale. Prietenia dintre femei, fie că ia forma relațiilor intime, fie că rămâne o legătură afectivă fără implicații sexuale, este înțeleasă ca o alianță, o “suroritate”, o solidaritate care întrerupe buna funcționare a ordinii patriarhale.

Text de Valetina Iancu

Un proiect curatorial colaborativ, bazat pe o cercetare de Iulia Dondorici și Valentina Iancu; coordonatoare Elena Radu.

MIMI CIORA
Noi vindem flori pe întuneric, 2021

temele expoziției

---

natură magică

sexualitate

familie lesbiană

relația cu mama

patologie

spațiul idilic

identitate feminină

gen și sexualitate

sexualitate lesbiană

masculinitate feminină

afecțiune

grijă

feminitate trans

DIANA MATILDA CRIȘAN
One Love Feeds The Fire - about grief, 2022

Maria **Balea**

Traude **Bührmann**

Mimi **Ciora**

Diana Matilda **Crișan**

Ramona **Dima & Simona Dumitriu**

Georgiana **Dobre & Kjersti Vetterstad**

Katja Lee **Eliad**

Yishay **Garbasz**

Daniela **Groza**

Tirdad **Hashemi & Soufia Erfanian**

Mia Imani **Harrison**

Alexandra **Ivanciu**

Anastasia **Manole**

Hortensia Mi **Kafchin**

Marta **Mattioli**

Ștefania **Meșteriu**

Marta **Orlando**

Ileana **Pașcalău**

Elvisey **Pisică**

Iulia **Pordea**

Orka

Clémentine **Roy**

Sophie **Utikal**

ORKA

a. *A heart has no shape*, 2023

b. *Un nou început*, 2023

c. *The Master*, 2023

vizitează expoziția în format digital

Poți vedea expoziția în format digital accesând codul QR din colțul din dreapta jos aici.

Am vrut să facem din Tabachera cu Scorpion mai mult decât o expoziție. Am vrut ca de-a lungul săptămânilor cât a fost deschisă, să fie un hub în care oameni interesați de cultura și arta lesbienelor au putut cunoaște artiste/x – prin arta lor -, activiste/x – prin discuția cu Suzette Robichon și Traude Bührmann – și prin proiecția de film Orlando My Political Biography, să își pună întrebări.

Versiunea digitală a expoziției este felul prin care noi vrem să continuăm să ducem cultura și arta lesbienelor în conștiința cât mai multor oameni.

SOPHIE UTIKAL
Need to Touch, 2020

MARTA ORLANDO
Perfect Body With Bad Tattoos (series),
 2021-2022

ELVISEY PISICĂ
Cele 23 de porunci, 2023

ȘTEFANIA MEȘTERIUC
 a. *To all the times we played a part, 2022*
 b. *Another love song, 2022*
 c. *It's not inside me to forget, 2022*

DIANA MATILDA CRIȘAN
Melusine, 2021

YISHAY GARBASZ
Untitled Vagina, 2022

TRANSLUCID

transLucid este un performance care explorează aspecte semnificative din viața persoanelor trans în România, cu accent pe multiplele transformări pe care le-au experimentat. Servește ca o arhivă istorică amplă, de la primele operații care au avut loc, la sistemul legislativ, la dezbateri publice și alte forme dureroase de discriminare a persoanelor trans.

transLucid folosește narațiuni subiective care au în centru momente reprezentative pentru istoria comunității trans. Să ne știm istoria e eliberator. Ne scoate din invizibilitatea în care coduri penale, politici abuzive, media mânăjită de ideologii conservatoare ne-au împins constant. Să ne știm istoria e eliberator. O revendicăm, o știm, o spunem, o punem în scenă, o dansăm, ne folosim corpurile noastre queer pentru a o reprezenta, o plângem, o schimbăm.

Să ne creăm istoria este și mai eliberator. **transLucid** își imaginează un viitor în care ne scriem propriile narațiuni și ne construim lumea pe care noi o vrem și de care avem nevoie. Spectacolul devine scena în care persoanele trans își pun istoria într-un performance manifest.

Într-un moment istoric la Gala UNITER 2023 ce a avut loc în Timișoara, **transLucid** a primit prestigiosul Premiu British Council pentru felul revoluționat prin care explorează viețile și experiențele persoanelor trans din România. Evenimentul marchează prima dată când UNITER a recunoscut un spectacol ce adresează problematicile comunității LGBTQIA+, cu precădere a persoanelor trans. **transLucid** explorează istoria comunității trans din România: prezintă informații istorice mai puțin cunoscute, vorbește despre transformările pe care persoanele trans le-au experimentat într-un sistem medical nepregătit și atrage atenție cu privire la felul în care presa și televiziunea a ales să ilustreze peiorativ viețile persoanelor trans de-a lungul anilor. Piesa este un mix unic între umor și narațiuni subiective cu o echipă formată 86% din persoane trans - persoanele non-trans jucând doar personaje non-trans.

Echipa de proiect: ADAM/Ada Mușat, Andrei Dinu, Andy Andreea, Arhanghela, Aron Madon, Dragoș Petrișor, Evelyn Homeghiu, Mihaela Michailov, Patrick Brăila, Paula Dunker, Raj/Ramya, Renate Dinu

Muzică: Admina, Alex Bălă, Borusiade, Chlorys, Sofia Zadar, Teo Retegan

Instalează Reniform App din App Store / Google Play și scanează imaginea de pe afiș pentru a vedea animațiile și a asculta mai multe despre proiect.

În România istoria trans este puțin cunoscută.

Înainte de 89 parcă nici nu am existat, nu prea se știe nimic.

Știm despre articolul 200 care incrimina relațiile dintre persoane de același sex și avem povești din perioada aia, dar despre comunitatea trans nu știm mare lucru.

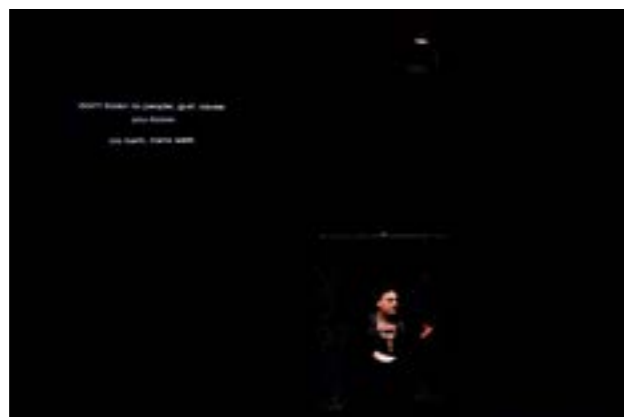
După 89 a început să se vorbească și despre noi, dar mereu la peiorativ.

Eram demonizate și demonizați în presă sau chemați în emisiuni ca să se râdă de noi sau să fim victime.

A durat foarte mult până ca lucrurile să se schimbe și am luptat enorm ca să ajungem unde suntem acum.

Fotografie de la premiera națională transLucid în Timișoara, 17 mai 2023

Fotografii de la premiera națională transLucid în Timișoara, 17 mai 2023

Fotografii de la premiera națională transLucid în Timișoara, 17 mai 2023

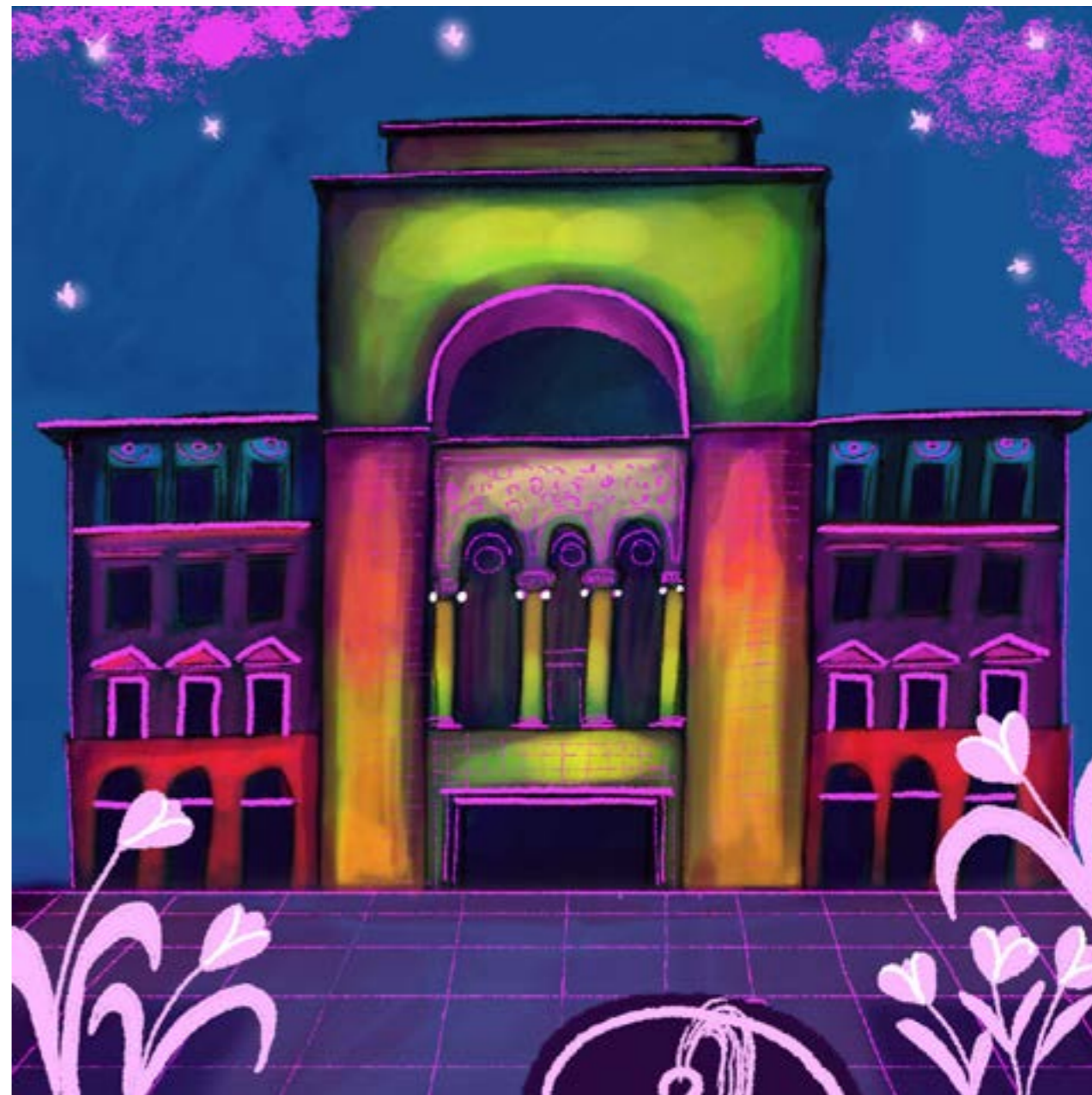
LIBERTATE?

„Într-o țară pe care zeci de mii de persoane LGBTQIA+ sunt obligate să o părăsească în favoarea altor state europene în care drepturile le sunt respectate, își pot întemeia familii și le este recunoscut statutul de soți, Identity.Education, o organizație neguvernamentală din Timișoara care promovează drepturile comunității LGBTQIA+, aduce în spațiul public o producție ambițioasă, intitulată simbolic „Libertate?”. **O împletire de mai multe medii artistice sub forma unui docu-concert videomapat pe Palatul Culturii din Timișoara**, realizat după un concept de Andre Rădulescu, fondator Identity.Education, și co-regizat de Eugen Jebeleanu, Yann Verburgh, Bogdan Balla și Ovidiu Zimcea, „Libertate?” redă o imagine amplă a istoriei LGBTQIA+ din România prin intermediul a numeroase materiale de arhivă și contribuții din partea comunității, dublate de o compoziție simfonică, special creată pentru această ocazie de către compozitorul Conor Mitchell.

Dorința lui Andre Rădulescu de a vorbi persoanelor tinere și în special celor non-LGBT despre istoria recentă a comunității a luat contur în ultimii ani, după ce a realizat un scurtmetraj documentar în care prezenta locurile și localurile LGBTQIA+ din Timișoara, din trecut și până în prezent.

Din reacțiile și feedback-urile primite, Andre a observat că multe persoane tinere din comunitate nu își cunosc istoria și o descoperă în același timp cu persoanele non-LGBT. Așa că și-a reevaluat prioritățile și a decis că trebuie să creeze evenimente care să acopere subiectul acesta, care să arate cât de multe s-au schimbat, dar și câte nevoi continuă să existe și câte drepturi le lipsesc.

„Spunem că ne-am câștigat libertatea de sub comunism în 1989, dar în același timp, noi, comunitatea queer, nu am fost liberi, din punct de vedere legal, decât din 2001, odată cu decriminalizarea homosexualității. Și totuși, nici acum, în multe locuri din țară, nu putem să fim noi înșine – să ne ținem de mână cu cine dorim, să ne afirmăm identitatea – pentru că întâlnim discriminare și chiar atacuri.”

Instalează Reniform App din App Store / Google Play și scanează imaginea de pe afiș pentru a vedea animațiile și a asculta mai multe despre proiect.

E unul din motivele pentru care Andre crede că, pe lângă marșurile Pride și protestele la care participă, este imperativ să existe și evenimente la scară mare, outdoor, în spații publice, dedicate comunității:

„Spațiile publice sunt și ale noastre și e momentul să nu ne mai fie frică să le ocupăm.”

Dorința și inspirația de a face un salt semnificativ în această direcție a venit și după ce a văzut în urmă cu doi ani spectacolul queer „MASS”, creat de Conor Mitchell. Așa că, într-un timp foarte scurt, a reușit să adune la un loc o echipă de oameni implicați în subiectul proiectului și mânați de aceeași urgență de a face cunoscute poveștile comunității în cadrul unei producții de amploare.

La momentul la care vorbim noi, pregătirile pentru „Libertate?” sunt în plină desfășurare pentru lansarea programată în luna istoriei LGBTQIA+, pe 14 octombrie, în contextul Timișoara Capitală Europeană a Culturii 2023. Un context important, semnaleză Andre, „*prin accentul pus pe evenimente comunitare și colaborări, prin sprijinul din partea administrației pe partea de infrastructură, dar și ca resurse financiare pentru ca o organizație LGBT, cu finanțări limitate, proiect based, să pună pe picioare o producție atât de ambițioasă.*”

Susținerea din bani publici a proiectului, pe lângă granturile oferite local și național, reprezintă un alt aspect important: „*Banii publici sunt și din contribuțiile noastre. Suntem cetățeni egali, care contribuie la acest sistem și mecanism financiar, deci e firesc să existe evenimente care să fie pe placul nostru, care să ne reprezinte*”, explică Andre.

Și regizorul Eugen Jebeleanu, unul dintre cei mai implicați membri ai comunității LGBTQIA+ în dezvoltarea vizibilității queer prin proiectele sale de teatru și film, susține însemnătatea unui astfel de proiect în spațiul public, în special într-un spațiu ales deloc întâmplător: „*Piața Revoluției, unde în '89 a început Revoluția de la balconul Teatrului Național al Operei Române, situat în oglindă sau față în față cu Catedrala din Timișoara, un loc emblematic al acestui oraș în care s-a strigat «Libertate»*”.

Deși în România în continuare lipsește susținerea totală din partea statului pentru genul acesta de proiecte, regizorul crede că **„proiectele de artă și cultură, în general, fac ca noua generație să fie un pic mai conectată la preocupările timpurilor noastre, ceea ce face persoanele queer să se simtă mai puțin singure, să găsească un refugiu, să aibă sentimentul de apartenență la o comunitate, să se simtă un pic mai libere și să își poată asuma propria identitate.”**

Documentându-se pe subiect, Jebeleanu a descoperit multe povești pe care nu le cunoștea, dar ce l-a surprins în mod plăcut au fost vocile curajoase care s-au luptat pentru drepturile comunității LGBTQIA+ de-a lungul timpului, artiștii care au încercat să dea vizibilitate subiectului, oamenii care au reușit să schimbe niște lucruri la o scară mică, dar care au contribuit la integrarea persoanelor din comunitate în societate.

„Mi-a plăcut foarte mult un răspuns dintr-unul din interviurile unei lesbiene la TV, în anii 2000, în care spune: «Îmi doresc să avem dreptul la indiferență». Acest lucru m-a frapat pentru că mi se pare că e primul pas spre a câștiga egalitate – dreptul la indiferență.”

Datorită privirii obiective pe care o are asupra istoriei LGBTQIA+ din România, pe care a cunoscut-o îndeaproape în ultimul deceniu, venind dintr-o țară în care existau „*cu totul alte contexte sociale în care comunitatea queer avea alte drepturi și mai puține constrângeri*”, Jebeleanu a decis să îl coopteze în proiect și pe partenerul său de viață Yann Verburgh, dramaturg, regizor și actor. Pentru Yann, „Libertate?” e unul dintre cele mai relevante proiecte în care s-a implicat și care i-a oferit ocazia să își schimbe percepția asupra nevoii de comunitate: „*«Libertate?» este unul dintre acele proiecte care ne permite să creăm acest*

dialog cu întreaga societate românească, un dialog care este încă prea puțin prezent într-o Românie în care drepturile persoanelor LGBTQIA+ sunt practic inexistente și un non-subiect în ochii publicului larg.” Născut în Franța în anii '80, Verburgh mărturisește că a trăit într-o țară în care și-a considerat libertățile ca homosexual de la sine înțelese.

[...]

Interviul la care făcea referire Jebeleanu mai sus e doar o mică parte din arhiva impresionantă pusă la dispoziție de către Asociația Accept și activistul Florin Buhuceanu, fondator al Muzeului Istoriei și Culturii Queer din România. „*Starea destul de precară a materialele de arhivă queer din țara noastră a fost o adevărată provocare. Pe viitor îmi doresc mult să ajut la digitalizarea și indexarea lor pentru a ne asigura că memoria comunității LGBTQIA+ va ajunge la cât mai multe generații de acum încolo*”, spune Diana Dragomir, despre complexul proces de documentare de care s-a ocupat.

„Am încercat să mapez evenimentele marcante pentru comunitatea queer românească din ultimii 30 de ani urmărind discursurile presei începând cu anii '90, spațiile safe pentru comunitatea LGBTQIA+ din orașele mari, performance-uri artistice, dar și alte momente istorice”, spune Diana.

[...]

Ce efecte și-ar dori echipa „Libertate?” să aibă proiectul asupra publicului din România cu privire la istoria și moștenirea comunității LGBTQIA+? Eugen Jebeleanu și Yann Verburgh, de pildă, și-ar dori ca proiectul să fie văzut de un public cât mai larg, să provoace dialoguri și dezbateri, iar spectatorii să înțeleagă cu un pic mai multă empatie ce se întâmplă cu o persoană din comunitatea LGBTQIA+ atunci când descoperă că face parte din această comunitate.

„Mi-aș dori ca trecătorii din piață, poate oameni care nu se simt vizați în mod direct de acest subiect, să poată să asculte poveștile astea fără să judece și (...) să înțeleagă, de fapt, că încă mai avem de luptat pentru egalitate, pentru drepturi și doar împreună putem face asta, indiferent că suntem parte din comunitate sau nu”, exprimă Jebeleanu.”

Un proiect de Yann Verburgh, Bogdan Balla, Eugen Jebeleanu și Ovidiu Zimcea.

*După un concept de Andre Rădulescu.
Documentare: Diana Dragomir
Compozitor: Conor Mitchell*

Cu contribuții și materiale de arhivă din partea: Amnesty International, Asociația Accept, Asociația Ark, Asociația MozaiQ, Asociația Pride Romania, Asociația RiseOUT, ECPI, H Brașov, Muzeul Istoriei și Culturii Queer, Brynjar Bandlien și Manuel Pelmus, Adrian Oncu și Sorin Oncu, Florin Buhuceanu.

Textul este parte din articolul scris de Irina Munteau în numărul de toamnă/iarnă 2023/2024 al Glamour România.

Fotografie de la Libertate?, 14 octombrie 2023, în Piața Victoriei.

Fotografie de la Libertate?, 14 octombrie 2023, în Piața Victoriei.

Fotografie de la Libertate?, 14 octombrie 2023, în Piața Victoriei.

Fotografie de la Libertate?, 14 octombrie 2023, în Piața Victoriei.

Fotografie de la Libertate?, 14 octombrie 2023, în Piața Victoriei.

QUEER LOVE: MUZEUL ISTORIEI ȘI CULTURII QUEER

Dreptul la viață personală și de familie, la intimitate și iubire, este fundamentul solidarității care a condus la boicotarea referendumului constituțional anti-LGBTI din 2018 și la cazul celor 21 de familii care se apără împotriva României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Până în anul 2001, corpurile noastre au fost catalogate drept infracțiuni. Familiile noastre sunt pe mai departe în afara legii. Considerate a fi primejdioase, imorale, scandaloase, ne sunt negate protecția legală și recunoaștere socială. Împotriva noastră s-a activat o retorică a panicii morale: iubirea dintre persoanele de același sex ar amenința celelalte familii, destinul României și omogenitatea-i culturală și religioasă. Toate familiile ar trebui să fie la fel, emoțiile, nevoile, speranțele noastre pot fi cel mult tolerate dacă nu se exprimă „public”. Nu trebuie să fim văzuți sau auziți.

Arta ne dă șansa de a fi noi înșine și de a imagina cine putem fi. Aduce la suprafață proiecții, iubiri și intimități uitate sau ecranate din istorie și din prezent. Recrutează zeități, țărani și proletari, artiști și artiste care chestionează ori sfidează norma. E despre cei care trebuie să ocupe spațiul public pentru a nu fi ignorați și stigmatizați. E despre noi și familiile noastre trăind într-o societate ostilă.

Fotografie de la expoziția Queer Love: Muzeul Istoriei și Culturii Queer, octombrie 2023, la spațiul de expozițional Centrul de Proiect Timișoara

Fotografie de la expoziția Queer Love: Muzeul Istoriei și Culturii Queer, octombrie 2023, la spațiul de expozițional Centrul de Proiect Timișoara

Fotografi de la expoziția Queer Love: Muzeul Istoriei și Culturii Queer, octombrie 2023, la spațiul de expozițional Centrul de Proiect Timișoara

ALTE EVENIMENTE PE CARE LE-AM ORGANIZAT/GĂZDUIT ÎN 2023-

political dance floors

Atelierul Political Dance Floors este o introducere în stiluri de dans care au influențat comunitatea queer.

Primul atelier a fost ținut de Waana și a fost o introducere în Waacking și Vogue, două stiluri de dans care au apărut în inima comunităților queer ale diasporei afro-americane și latine din SUA, între 1960 și 1970, în LA, respectiv NY.

Al doilea atelier a fost susținut de The Darvish, o persoană non-binară, dansatorx din Siria autodidactx, organizatorx de evenimente culturale și petreceri cu spectacole.

drag district

Drag District a explorat stilistici și viziuni diferite, performerx explorează teritorii intime și își revendică bucăți dintr-o istorie complexă și opresivă, dar și unită de competiție, strălucire, grotesc și glam.

baba karam

Baba Karam este un performance participativ de 50 de minute și o petrecere de dans euforică ce pleacă de la dansul iranian cu același nume.

Inspirat de petrecerile iraniene de acasă, mehmooni, și mișcările pe care dansatorii amatori din întreaga lume le-au trimis grupului artistic Ful, grupul a adus un omagiu potențialului dansului de a schimba și de a permite existența unor dorințe și identități interzise.

Grupul artistic este compus din Nasim Aghili, Malin Holgersson, Rani Nair și Hanne Lindberg.

Artistx: Parwin Hoseinia, Rani Nair, Jafar the Superstar and Rasuul (George Chamoun)

kings&queens

Proiectul *Kings & Queens* (K&Q) este o serie de fotografii aclamată la nivel internațional, care înfățișează artistx drag alături de jumătatea lor: ei/ele înșiși/însele. Fiecare imagine prezintă aceeași persoană în și în afara persoanei drag. Sinele lor este expus într-un mod iubitor, în autojuxtapunere, și este construit cu ajutorul tehnicilor de fotomontaj extrem de precise. Rezultatul este o reprezentare intimă a subiectului care își îmbrățișează cu afecțiune sau este îmbrățișat de propria sa identitate.

Proiectul K&Q chestionează binaritatea și heteronormativitatea prin vizualizarea naturii multifacetate a fiecărui subiect, în scopul de a ilustra sinele complex și stratificat. Imaginile confruntă stereotipurile de gen și spun povești despre iubirea de sine și identitate.

cum traducem genul?

Traducerea genului (gender) reprezintă o problemă pe cât de nouă și actuală la nivelul teoriilor traducerii, pe atât de veche în practica traducerii. Genul și traducerea acestuia presupune numeroase aspecte și întrebări cu care se confruntă traducătoarele și traducătorii, dintre care amintim doar câteva: problematica scrierii inclusive și noi concepții ale genului ca fiind fluid și mai ales nonbinar sunt la baza acestor teorii feministe, queer și de gen contemporane.

Atelierul pe care l-am organizat a fost un spațiu de reflecție pe marginea problemelor și întrebărilor legate de traducerea genului în sens larg, dar și lucru pe text, pornind de la exemple de traduceri (publicate sau inedite) propuse de organizatoare și de participante și participanți.

spații aparte

Spații Aparte este o carte activistă, scrisă de Alex Zorilă, care îmbină trecutul cu prezentul comunității lesbienele, bisexualele, pansexualele, asexualele, femeilor trans, etc. din România, pentru care autoarea a scris, a căutat materiale și a intervievat persoane dintr-o lipsă puternică de informații și de vizibilitate.

Motivată de o lipsă profundă de informații și vizibilitate, autoarea s-a implicat în cercetarea materialelor de arhivă, a intervievat persoane queer din România și a creat cartea printr-un proces de redescoperire și reflecție.

Cartea a fost realizată cu sprijinul Identity.Education.

Materialul face parte din proiectul *Istoriei Invizibile*, finanțat cu 489,592 RON prin grantul oferit de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin EEA and Norway Grants.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

+iE identity.
education

contact@identity.education
[@identity.education](mailto:contact@identity.education)

*Poza de pe pcovertă a fost
realizată la Marșul Pride TM
2023.*